

OP WEG NAAR VEILIGHEID

VLUCHTELINGEN EN MENSENRECHTEN

© REUTERS/Leonhard Foeger

AMNESTY
INTERNATIONAL

Moeten vluchten: niemand verlaat zijn familie en vrienden als het niet absoluut noodzakelijk is. Alles en iedereen die je kent achterlaten. Zonder dat je weet of je ooit kunt terugkeren. En zonder dat je weet wat je tijdens je reis en in het land waar je terechtkomt te wachten staat. Dat doe je niet zomaar. Het moet verschrikkelijk mis zijn op de plek waar je vandaan komt, wil je deze onzekere stap wagen. En het is dan ook verschrikkelijk mis op veel plekken in de wereld. Daardoor is er nu het grootste aantal vluchtelingen sinds de Tweede Wereldoorlog.

Vluchtelingen zijn kwetsbaar. Er bestaat een grote kans dat hun mensenrechten worden geschonden. Kort na de Tweede Wereldoorlog stelden de Verenigde Naties daarom, naast de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, een Vluchtelingenverdrag op. Dat Vluchtelingenverdrag is door de meeste landen, waaronder Nederland, ondertekend.

Volgens dit verdrag is een vluchteling iemand die in zijn eigen land terecht bang is voor vervolging. Een vluchteling mag daarom niet worden teruggestuurd. Ook moeten vluchtelingen toegang krijgen tot onderwijs, werk en uiteindelijk – als de situatie in hun land niet verbetert – de mogelijkheid om burger van het gastland te worden. Het Vluchtelingenverdrag verplicht opvanglanden dus toekomstperspectief te bieden aan vluchtelingen. Niet alleen opvanglanden hebben een taak bij de bescherming van vluchtelingen. Dit is een internationale taak, waarbij landen moeten samenwerken.

Amnesty International onderzoekt of de rechten van vluchtelingen worden nageleefd en dringt erop aan dat zij bescherming krijgen, en kans op een betere toekomst. Zo is het afgesproken in het Vluchtelingenverdrag en zo moet het volgens Amnesty blijven. Ook houden we in de gaten of alle landen hun steentje bijdragen. Als ze dat niet doen, spreken we ze daar op aan.

WAAROM MENSEN VLUCHTEN

Door oorlogen en conflicten in onder meer Syrië, Irak, Afghanistan, Eritrea en Sudan, is het aantal vluchtelingen wereldwijd tot recordhoogte gestegen. Zo is overleven op veel plekken in Syrië vrijwel onmogelijk geworden sinds daar begin 2011 een burgeroorlog uitbrak. Syriërs vluchten voor het geweld van de regering en van gewapende groeperingen als IS. Eritreeërs vluchten voor één van de meest onderdrukkende regimes ter wereld. Dwangarbeid, marteling en buitengerechtigde executie vinden er op grote schaal plaats. En gevangenen zitten vol met mensen die niets anders deden dan voor hun mening uitkomen.

Amnesty rapporteert al jaren over schendingen van mensenrechten in Syrië, Eritrea en andere landen waarvandaan vluchtelingen vertrekken. Amnesty riep de internationale gemeenschap keer op keer op in te grijpen. Door problemen in de landen van herkomst in een vroeg stadium aan te pakken en **door ervoor te zorgen dat de mensenrechten overal worden nageleefd, voorkom je dat grote groepen mensen moeten vluchten.** Daarom blijft Amnesty onderzoek doen naar beginnende conflicten en verzamelen we bewijzen voor mensenrechtenschendingen in

OPVANG IN DE REGIO: SYRISCHE VLUCHTELINGEN

De helft van de 22 miljoen Syriërs hebben hun huis verlaten. Zes en half miljoen zochten een veilig heenkomen elders in het land, terwijl meer dan vier miljoen de grens over zijn gevlucht. De meeste gevluchte Syriërs verblijven in Turkije, Libanon en Jordanië. Volgens de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR hebben van april 2011 tot en met november 2015 ongeveer 532.000 Syriërs asiel aangevraagd in de EU plus Zwitserland en Noorwegen (EU+).

Het overgrote deel van de Syriërs wordt dus opgevangen in de regio. **Die regio kan dat niet aan: er is een groot tekort aan werk, onderwijs, voedsel.** Vluchtelingen krijgen daardoor vaak niet de hulp die ze nodig hebben. Dat komt ook doordat VN-hulpprogramma's voor vluchtelingen niet genoeg geld hebben. De internationale gemeenschap maakt er niet de benodigde bedragen naar over. Opvangkampen zitten overvol en veel vluchtelingen worden aan hun lot overgelaten. Zij hebben geen uitzicht op een fatsoenlijke woning, onderwijs of werk. Door die uitzichtloze situatie reizen vluchtelingen nu door naar Europa.

oorlogsgebieden, zodat de daders uiteindelijk kunnen worden vervolgd.

AMNESTY DRINGT AAN OP:

- Bescherming van burgers binnen conflicten.
- Geen wapenleveranties aan partijen die ze gebruiken om mensenrechten te schenden.
- Toelaten van humanitaire organisaties. De hulpverleners mogen niet worden aangevallen.
- Onafhankelijk onderzoek naar oorlogsmisdaden en grootschalige mensenrechtenschendingen, en vervolging van de daders daarvan.

AMNESTY DRINGT AAN OP:

- Voldoende geld voor alle humanitaire hulpprogramma's.
- Samenwerking om vluchtelingen in opvanglanden een toekomstperspectief te bieden.
- Hervestiging van kwetsbare vluchtelingen naar rijke landen om de regio te ontlasten.

FORT EUROPA

‘Als we het geld konden houden dat we aan mensensmokkelaars kwijt zijn, zouden we een leven kunnen opbouwen in Europa. Maar we geven al dit geld uit aan criminelen. Een Iraakse familie die we in een Griekse gevangenis tegenkwamen had € 10.000 betaald voor elk familielid; een andere familie van tien had € 9.000 per persoon betaald.’

RL, een Syrische vluchteling van 23

Europa heeft haar buitengrenzen de afgelopen jaren flink versterkt, met hekken, prikkeldraad en grenswachten om vluchtelingen tegen te houden. Tussen 2008 en 2013 heeft de EU hier € 1,8 miljard in geïnvesteerd. Hongarije gaf deze zomer zo'n € 98 miljoen uit om de grens met Servië af te sluiten met een hek van 175 kilometer. Toch heeft dat asielzoekers niet tegengehouden. Fort Europa dwingt mensen alleen maar steeds gevaarlijker routes te nemen tijdens hun tocht naar veiligheid. En het zorgt ervoor dat mensensmokkelaars steeds meer verdienen omdat veilige routes zijn geblokkeerd. **Een strengere bewaking zorgt er kortom voor dat de problemen eerder verergeren dan verminderen.**

In 2015 kwamen 1 miljoen mensen aan in Europa. Ongeveer de helft van hen komt uit Syrië. De meeste vluchtelingen waagden de gevaarlijke oversteek over zee. In 2015 verdronken 3.771 mensen op weg naar Europa in de Middellandse Zee.

Amnesty houdt de reddings- en opsporingsoperaties in de gaten, zodat we kunnen beoordelen of er genoeg capaciteit wordt ingezet om mensen te redden. We onderzoeken of de mensenrechten van de vluchtelingen die Europa bereiken

worden nageleefd. Amnesty constateert veel misstanden aan de buitengrenzen van Europa. Vluchtelingen worden mishandeld en bestolen door grensbewakers en politie en illegaal teruggezet over de grens. Ook houdt Amnesty in de gaten of afspraken die Europese landen maken met landen waar vluchtelingen vandaan komen of doorheen reizen niet leiden tot meer mensenrechtenschendingen.

AMNESTY DRINGT AAN OP:

- Voldoende zoek- en reddingsoperaties op de Middellandse Zee.
- Veilige en legale mogelijkheden voor vluchtelingen om naar Europa te komen, zodat zij niet hun leven hoeven wagen tijdens de reis. Denk aan: méér hervestigingsplekken in de EU, het afgeven van humanitaire visa zodat vluchtelingen in de EU asiel kunnen aanvragen, of meer mogelijkheden om familieleden naar de EU te laten komen.
- Zorgen dat samenwerking met andere landen voor de opvang van vluchtelingen, zoals Turkije of Afrikaanse landen, niet leidt tot nieuwe mensenrechtenschendingen.
- Respecteren van de mensenrechten aan de EU-grenzen, bijvoorbeeld door vluchtelingen niet terug te sturen zonder dat ze asiel hebben kunnen aanvragen.

HET VERHAAL VAN Z

Z is een yezidi-vluchteling uit Irak, die op de vlucht voor IS in Bulgarije belandde. Daar werd hij opgepakt door twee agenten. ‘Ze sloegen ons met een knuppel. Ze sloegen overal... Ze pakten al ons geld en onze telefoons af... Ze

dwongen ons de rivier over te steken... Daar was Griekenland.’ Ook Griekse agenten mishandelden Z en dwongen hem op een bootje te stappen naar een eiland middenin een rivier. ‘Ze lieten ons op dat eiland achter om te sterven.

Ze gaven ons geen voedsel of water... We wachtten er twee dagen... Toen zwommen twee Syrische mannen naar de overkant, naar Turkije. Daar vonden ze politie, die ons van het eiland bevrijdde.’

HERVESTIGING

Wanneer vluchtelingen in de regio extra kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld omdat ze ernstig ziek zijn of ook in het opvangland gevaar lopen, kunnen zij in aanmerking komen voor hervestiging in een ander land. De UNHCR selecteert vluchtelingen voor hervestiging.

Vervolgens worden die uitgenodigd om zich in een ander land te vestigen. Zij kunnen dan veilig, per vliegtuig, naar dat land reizen. Volgens de UNHCR hebben meer dan 1 miljoen vluchtelingen dringend hervestiging nodig.

De EU-landen bieden samen minder dan 68.000 hervestigingsplekken aan voor Syriërs. Amnesty vraagt de EU om de komende twee jaar minimaal 300.000 vluchtelingen van buiten de EU te hervestigen.

SITUATIE IN NEDERLAND

Van de miljoenen mensen die op de vlucht zijn, komen er enkele tienduizenden naar Nederland. In 2015 dienden 43.090 mensen in Nederland voor het eerst een asielvraag in. Ook dienden 14.070 mensen een verzoek in om familie te laten overkomen.

Dat is niet weinig, maar nog lang niet zoveel als de - veel armere - landen in de regio er opvangen. Als Nederland bijvoorbeeld per hoofd van de bevolking net zoveel Syriërs zou opnemen als Libanon, zouden er hier 5,66 miljoen zijn. Ook sommige andere landen in Europa vangen veel meer vluchtelingen op dan Nederland. Van april 2011 tot en met november 2015 vroegen volgens de UNHCR 29.813 Syriërs asiel aan in Nederland: 1,75 per duizend inwoners, terwijl 102.870 dat deden in Zweden: 10,5 per duizend inwoners. Duitsland kreeg binnen de EU verreweg de meeste asiel-aanvragen van Syriërs: 184.053.

Vluchtelingen in Nederland hebben recht op bescherming én een toekomstperspectief. Dat betekent: onderdak, onderwijs, kans op werk. Niet iedereen die asiel aanvraagt mag blijven. Het asielsysteem maakt onderscheid tussen mensen die als vluchteling erkend moeten worden en mensen die om andere redenen komen en dus geen vluchtelingenstatus krijgen. Wie geen vluchteling is, kan worden teruggestuurd. Maar ook de rechten van deze 'uitgeprocedeerde asielzoekers' moeten beschermd blijven.

AMNESTY DRINGT AAN OP:

- Humane opvang van alle asielzoekers in Nederland.
- Zorgvuldige asielprocedures. Met onder meer voldoende tijd voor de asielzoeker om zijn of haar verhaal te doen, gebruikmaking van medische gegevens en informatie over de herkomstlanden, en aandacht voor traumatische ervaringen.
- Een humaan terugkeerbeleid voor mensen die – na een eerlijke en zorgvuldige procedure – niet als vluchteling worden erkend. Hierbij moet bijvoorbeeld vreemdelingendetentie zoveel mogelijk worden vermeden, en moeten mensen zo lang ze nog in Nederland zijn niet op straat hoeven te overleven.

Meer weten over Amnesty en vluchtelingen?

Zie www.amnesty.nl/
feitenovervluchtelingen

AMNESTY
INTERNATIONAL

